

AİLE VE ARKADAŞLIK İLİŞKİLERİ

Arkadaşlık

- ▶ Arkadaş; Eski Türklerde Askerler savaşırken arkadan gelecek herhangi bir saldırıyı kontrol edebilmek için sırtlarını bir ağaca, kaya veya taşa vererek ok atarlarmış. Atalarımız genelde bozkır hayatı yaşadıkları için bu sırta dayanan nesne genelde bir taş veya kaya olurmuş, yıllar sonra bu sırt dayanan taşın ismi ARKA-TAŞ dan arkadaş şeklinde dilimize yerleşmiş ve bugün bile güvenebileceğimiz bizi arkadan vurmayacak olan samimiyetine inandığımız kişilere verdiğimiz isimdir. İnsan, sosyal bir varlıktır. Yaşamını sürdürmek ve gelişmek için başka insanlara ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaçları karşılamak için, arkadaşlık ilişkileri, sosyal alandaki en önemli etkileşim alanıdır. Arkadaşlık, kişiler arasında karşılıklı paylaşım, iletişim, etkileşim, eğlence gibi öğeler yanında duygusal bağları da içeren bir ilişkidir. Arkadaşlık ilişkileri, yaş dönemi özelliklerine göre farklılıklar gösteren, bir gelişim alanıdır.

Arkadaşlık İlişkileri

Bir çocuk için arkadaş hem sosyalleşmeyi hem etkileşimi sağlayan en önemli aygıtlardan biridir. Ergenlikle birlikte arkadaşlık ilişkileri daha da önem kazanır. Aileden çok arkadaş odaklı bir yaşam önce grup arkadaşlıkları sonra yakın arkadaşlıklara dönüşür. Arkadaşlarla kurulan ilişki ve beklentiler zamanla değişir. Çocuklukta kendi cinsleri ile arkadaşlığı tercih edip karşı cinsi itici ve rahatsız edici bulurlar. Ergenlikle birlikte gruplaşmalar ve ortak paylaşımlar başlar. Gruplar büyümeye bařladıķça her iki cins birbiriyle etkileşime de başlar. Birlikte olmayı sağlayan ortak değerler, ilgi alanları, istekleri, hedefleri vardır. Gruplaşmalarda benzer yapıda ve fikirde olanlar ya da ortak payda da buluşabilenler vardır. Benzer olgunluk düzeyindedirler. Bu nedenle ailelerin çocukların arkadaşları tarafından etkilendiğini söylemesi ya da arkadaşlarının davranış bozulmalarına neden olduğu düşüncesi pek doğru değildir. İlgi alanları, hobiler, gelecek planları, ortak düşünceler grup oluşturmada temeldir.

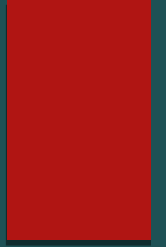
Arkadaşlık ilişkilerinin gelişiminde çocukluk dönemi yaşantıları büyük bir önem taşımaktadır. Arkadaşlık kurmak, ne kadar erken başlarsa, o denli kolay gelişen bir beceridir. Çocukluk döneminde, yeterli deneyimi olmamış bir ergenin, sağlıklı arkadaşlık ilişkileri geliştirmesi zor olacaktır. En sağlıklı ailenin bile, çocuğa veremeyeceği tek şey, arkadaşlıktır. Ergenlik dönemi ile birlikte, anne-babadan duygusal bir uzaklaşma ve giderek akran gruplarıyla daha çok zaman geçirme eğilimi belirir. Her çocukta değişmekle birlikte, ortalama 12 yaşından sonra, çocukların akran ilişkileri güçlenir, ebeveynlere bağımlılıkları azalır ve grup arkadaşları, anne-babanın yerini almaya başlar. Büyümeyle birlikte, toplumsallaşma ve bu gruplardaki yoğun akran etkileşimi sonucu, çocuklar var olan kültürel değerleri sorgular, yeni değerler geliştirir ve çoğu kez kendilerine ait bir alt kültür oluştururlar.

Ergenlik döneminde arkadaşlıklar farklı bir anlam taşır ve ergenler, gerek çocuklardan, gerek yetişkinlerden daha kolay arkadaş edinirler. Yaşamın hiçbir döneminde ergenlik dönemindeki kadar yakın arkadaşlıklar kurulmaz ve gençler birbirlerinin özel duygularını, diğer dönemlere göre daha yoğun bir biçimde paylaşırlar. Ergenlik döneminin başında arkadaş grupları bir iki kişiden oluşurken ve daha çok sırdaş arkadaş niteliği taşırken, daha sonraları arkadaş sayısında artış olmaktadır. Sayının artması yanında, grubun yapısal niteliğinde de değişiklikler görülmeye başlar.

Aile İlişkileri

Ergenlik döneminde hem aileden uzaklaşma ve bağımsızlaşma isteği hem de onların desteğine ve sevgisine ihtiyaç duyma ikilemi yaşanır. Çocuk kendi gözünde kendini büyütmüş ve değişmiş görmek ister. Daha özerk karar verebilmek, kendi seçimini yapabilmek, kendi değer yargılarına sahip olmak isterken yeni rollerinden emin değildir. Bu nedenle hem anne babanın kendine destek olmasına ihtiyaç duyar, hem de kendi içinde bu isteğe karşı koymaya çalışır. Ergen kendisi için önemli olan kişilere gereksinim duymadığını kendi kendine kanıtlamaya çalışırken şimdiye kadar yeterli gördüğü anne babasının ve diğer önemli kişilerin bu yeterli yönlerini yadsımaya başlar. Böylece aileye gereksinim duymasından ileri gelen içsel çatışmayı geçici olarak çözmüş, kendini onların desteğine gerek duymaz halde görmeye başlamıştır. Çocukluktan itibaren kendisine sevgi vermiş olan anne ve babadan uzaklaşmaya başlar. Bu uzaklaşma gelişimsel bir süreç olarak ayrışma ve bireyleşmenin bir parçası olarak kimlik edinme süreciyle yakından ilişkilidir. Ancak unutulmamalıdır ki aileye olan ihtiyaç hala devam etmektedir.

Ailenin duyguları da çoğu kez ikilem içerisindedir. Çocuğun artık büyümesi istenir ancak ona hala çocukluktaki gibi davranma eğilimi gösterilir. Bazı durumlarda ocuk ailenin gözünde “Sen çocuksun, anlamazsın.” diye eleştirilirken, bazen de “Sen artık bydn, bunları yapabilmen lazım.” şeklinde uyarılır. ocuk ise bağımsızlık arayışında davranışları ile şunu söylemektedir “Ben sizden farklıyım, bunu göstermek istiyorum, sizin olmamı istediğiniz kişi değil, kendi istediğim kişi olmak istiyorum.

İLETİŞİM

İnsanların birbirleriyle ilişkilerini sürdürebilmelerinin anahtarı iletişimdir ve iletişimin temeli iyi bir dinleyici olmaktır. Açık ve sağlıklı bir iletişim için iyi bir dinleyici olmak kadar nasıl bir tutum sergilendiği de önem taşımaktadır. Ergenlik döneminde ailelerin birçoğu "Çocuğumuz bizimle hiçbir şeyi paylaşmıyor, gizliyor."; çocukların çoğu da "Aileme anlattığım zaman beni dinlemiyorlar, ne söylesem hemen tepki veriyor kızıyor ya da nasihat ediyor, beni anlamıyorlar ben de hiçbir şeyi anlatmıyorum." cümlelerini kurmaya başlayabiliyor.

Bir ergenle iletişim kurarken, onun gerçekliklerini dikkate almak son derece önemlidir. Çocuğun davranışları sorun olarak kodlandığında, daha kaygılı ve telaşlı tepkiler verme eğilimimiz artar; oysa ihtiyacın ne olduğunu fark edip davranışı doğru okuyabilirsek daha sakin ve kontrollü tepkiler verebiliriz. Kontrolünü ve kararlılığını kolay kaybeden insanların en doğal ilişkilerinde bile krizler çıkma olasılığı daha yüksektir.

Ailelere İletişim Önerileri

- 1- İyi bir dinleyici olun, onlara güven verin. Ancak, “Aman baban ya da annen duymasın” gibi idare etmek, sırdaş olmak, yanlışlarını saklamak gibi davranışlar sınır koyma işlevinizi ortadan kaldırır.
- 2- Sıkıcı, öğüt veren konuşmalardan kaçının, çocuklarınızın söylediklerini anlamaya çalışın.
- 3- Sonradan kabul edebileceğiniz şeylere baştan hayır demeyin.
- 4- Yansıtıcı sorular sorun. Örneğin, “Anladığım kadarıyla söylediğin şey şu...” diye cümleye başladığınızda onun ne anlatmak istediğini fark etmeye çalıştığınızı ve onu dinlediğinizi göstermiş olursunuz.
- 5- Çocuklarınız sizden uzaklaşıyor gibi görünse de, gösterdiğiniz doğruları yeri geldiğinde kullanılacaktır. Önemli olan sağlıklı ve güvenli bir şekilde kuracağınız iletişimdir.
- 6- Bazen, “Benimle konuşmuyor, ne düşündüğünü, ne hissettiğini bilmiyoruz.” diye düşünebilirsiniz. Ergenler eleştirildiğini veya dinlenmediğini daha önce hissettiyse iletişim kurmaktan vazgeçebilir. Mümkün olduğunca yargılamadan dinlediğinizden emin olun.

7-Çocuğunuzla “Sen dili” ile konuştuğunuzda savunmaya geçerek sizle iletişime kendisini kapatacak veya öfkelenenecektir. Bunun yerine“ben dilini” kullanın. Örneğin “Çocuk gibi davranıyorsun, sorumluluk almıyorsun” demek yerine “Böyle davrandığında bunu önemsemediğini düşünüp endişeleniyorum” diyerek durum veya davranışının sizde oluşturduğu düşünceyi ve duyguyu onunla paylaşabilirsiniz.

8-Savunmaya geçirecek genelleme yapan cümlelerden kaçının (Örneğin, hep geç kalıyorsun, zaten üşengeçsin, tembelsin vb..).

9-Anne baba olmanın başka, arkadaş olmanın başka olduğunu hatırlayın. Ebeveyn-çocuk ilişkisiyle arkadaş-arkadaş ilişkisinin kuralları farklıdır.

10- Bu dönemde çocuklar ne yetişkin ne de çocuk olarak görünmekte ve bu karmaşa davranışlarına da yansımaktadır. Bu karmaşaya çevreden aldıkları çelişkili mesajlar da neden olmaktadır. Siz de çocuğunuzun bu durumunu fark ederek, onun yetişkin davranışlarını destekleyip, çocukça yaptığı davranışlarda ise bu çelişkiyi yaşatmadan destek olun.

11- Bu dönemdeki çatışmalar, ergenin bir yandan sizin gibi olmak istemesi diğer yandan da bağımsızlığını sizden farklı bir birey olarak gerçekleştirme çabasıdır. Bunu hatırlayarak çatışmaların olabileceğini kabullenin.

12-Soğukkanlı ve sakin olun, fevri davranışlardan kaçınmaya çalışın.

KAYNAKÇA

<http://esentepeoo.meb.k12.tr>

<https://www.odtugvo.k12.tr>

HAZIRLAYAN

Gözde MAĞDEN: Formasyon Öğrencisi

Gültekin SAYIN : Rehber Öğretmen